

ՏԱՐԱՆԴԻ ՏԱՐԵ

Տարեկան պար 10 բար, ինչ տարվանոց 6 բար
Առավելին համարձակը 5 հազար:

Радиоактивные изотопы и их производные в изучении геологии и геохимии

Тибанс». Редакція «Машкъ»

የኢትዮጵያውያንድ ማስተካከል

Երբ յարուցվեցաւ Ոտոսառ-
տանի թէ մամնւլի ու հասարա-
կական կարծիքի մէջ, թէ բարձր
պետական շրջաններում տպազրա-
կան օրէնքի վերաբննութեան
խնդիրը, մի և նոյն ժամանակ
յարուցվեցաւ և այն խնդիրը՝ թէ
արգեօք, ռուսաց բնդչանուր
օրէնքների հիմնան վրա, կարող է
վարչութիւնը առանց դատաս-
տանի վճռի պատժել լրազրի
կամ ամսազրի խմբազրին, կարող
է գաղաքեցնել հրատարակու-
թիւնը մշտապէս կամ ժամանա-
կագրապէս, կարող է տուզանք
վերցնել հրատարակողից։ Արդեօք
առանց դատարանի վճռի վար-
չութեան կողմից այդ բոլոր ա-
րածները օրինական են, թէ մի-
մայն կամայականութեան վրա
են հիմնարձ։

Փետրվարի 17-ին, Ա. Պիտեր-
բուրդի ազնւականների ժողովի
մէջ Հակենվ հաշտարար դատա-
ւորը յարուցեց այն խնդիրը, թէ
ուստի օրէնքազրութեան հիմնան
վրա վարչութիւնը իրաւունք ունի
արգեօք աքսոր և քաղաքա-
ցուն առանց դատարանի վճռի։
Եթէ վարչութիւնը գործ է զբ-
նում օրէնքով չը թոյլ տուած,
օրէնքի ոգուն և իմաստին հա-
կառակ միջոցներ, վարչութեան
այդ տեսակ վարմունքը պէտք է
համարվի կամայականութիւն, ա-
սեց Հակենվ։

«Բաղում ենք «Պօրյօք»
լրազրից Հակենվի ճառի բովան-
դակութիւնը։

Հաստ ժամանակ, ասեց ա-

Այդ բոլոր հարցերին պատասխանը շատ պարզ է. Կոյն իսկ ռուսաց օրէնքների միջու հիմնական վայրը ուժինը ոչ մի քաղաքացուն պատճել չէ կարող, նրա որ և է յանցանքի համար, առանց գատարանի վճռի: **Վար-**

❖ УЧЕБНИКИ

ՆԵՐԱՒՄԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՆԴԻՆ.

Գիտության 14-րդ, շարությանը՝ Կերպարան

շորով՝ հազարդաւթեան կարգադրութեամբ
կոստրիցա վանքի մայր եկեղեցում զպրոցի
վկանդիր Ներսէս և Ա. Կաթողիկոսի հազեան-
դար՝ Ներկայութեամբ զպրոցի աշակերտների,
ուսուցիչների. Հազարդաւթեամբ և ասկառաթի-
ւազդրութեան, որը կարելի է բացառութիւնամբ
անցի մի որ առաջ միայն հրատարակելովը հան-
դիս մասնին. և այն, միայն մի լրագրում. Գա-
ռապոցի Ավրորութան վարդապետ զօրեզ ձայնով
բացուրեց Ներսէսին զպրոցի բարձր հշանա-
կութեանը և անման վիճակովի գաղափարները՝
Հագեանդիր կատարելուց յատոյ, Տաղմունդը՝
Դմիտր Ներսէսին հին զպրոցի գալիքնը՝ լսելու
շորով ուսումնական և անուսական հայուսու-

Բոլոր աշակերտների թիւը՝ 382, որոնցից 29-ը
որդեգիրներ և մի այլքան էլ 7 բարձր ասպարու-
թայակառաւներ (ասիստենդիտա). Գործող անձններ
զպրոցում եղել են բայց 12 հազարդաւթեամբը.՝
18 աւատոցի, 3 վերաբացու և մի տեսուչ, իսկ
աւարտութ աշակերտների թիւը՝ 1879/80 տարում
եղել է՝ 6 (?) *). Արանից յատոյ, Հերմանկալ հո-
գարդառու պ. Ա. Ռարայեանը բաւարանի թույլ
կերպով կարգաց զպրոցի և և մուսորի հայուսու-
թից հայուց երեսուա, որ զպրոցի ընդհանուր
մուսորը եղել է 1879/80 տարում՝ 43849 ր. 65 կ.,
իսկ ընդհանուր ծախսը՝ 54532 ր. այդ գումարից
միայն զպրոցը և պահանջնը պահելու համար
ծախսութիւնը՝ է՝ 34700 ր., իսկ մասցան 19832 ր.

թիւնը՝ Նախա ամբիոն բարձրացաւ զպրոցի հայոց և եղուկ ուսուցիչ պ. Ա. Պալեանը և բարթին զրաբոր նկատուի կարգաց մի ուշերձ, որի բավանդակութիւնց, տարարագրաբար, իր անմասնչեցութեամբ, ոչնչն օգուտ չը քաղեց Հանդիսականների բազմութիւնը, իրանից յետոյ ուսումնական հայու և ներկայացնելու համար՝ բարձրացաւ պարոցի տեսուչ պ. Արքակ Նահապե-

ՄԵՐԸ

կըսութեան բաց է ուսութիւն 10—2 ժամ
(բացի կիրածի և տօն օրերից)

(*Journal of the American Statistical Association*)

Առաջարկությունների ընթացելում է առնելի բնույթ:

Ապահոված թիւների համայ. գնուրամ են
խրաբանցեր բառի 2 կողմէի:

աշխատել, որքան հնար է, շու-
տով ազատվել: Ուստաց օրէնս-
դրութեան և մանաւորապէս
1864 թւի օրէնքների գորո-
թեամբ ամեն տեսակ պատիժներ
նշանակվում էն միմիայն դատա-
րանի վճռով: Երբ որ այդ օրէնք-
ները հրատարակվեցան, ստորա-
դրված լինելով թագաւոր Կայսրի
անունով, թէ Երթուղան և թէ
սուսաց հասարակական կարծիքը
ողջունեցին այդ խաղաղ վերանո-
րոգութիւնը, որպէս մի մեծ քայլ
դէպի Ուստաստանի վերածնու-
թիւնը, այն ինչ Երթուղացում
այդ տեսակ վերանորոգութիւն-
ները ձեռք էին բերվում արինի
պնով: Ուստաց հասարակու-
թեանը չորչվեցաւ ինքնափա-
ռութիւն, նրա վրայից վերցվեցաւ
կառավարութեան ինսամակարու-
թիւնը, սուս քաղաքացու սնձ-
նաւորութիւնը ապահովվեցաւ աղ-
մինխարացիայի կամայականու-
թիւնից: Անքն պետական խոր-
հորդը, երկրի ամենաբարձր չիմ-
նարկութիւնը, այն կարծիքն էր
յայսնում, որ վարչութիւնը,
որի պարտաւորութիւնն է վերա-
հսկել օրէնքի ճիշդ կատարման
վրա, չէ կարող մի և նոյն ժա-
մանակ նշանակել որ և է պա-
տիժներ: Եւ նրա ձեռքով, ա-
ռանց դատարանի վճռի նշանակ-
վող պատիժները, մի կամայական
գործողութիւնն է, որին պէտք է
վերջ դրվի: Եւյտպիսով վարչու-
հան աքսորանքը չունի ոչինչ

թեան գէմ, նաև շարունակ աճում
էր և շատ ժամանակ չէ, առելաց-
րեց ատենաբանը, հասած էր իր
զարգացման ամենաբարձր կետին:
Կար ժամանակ, և այդ ժամա-
նակը շատ հեռու չէ, երբ դա-
տարանի ձեռքով արգարացրած
անձինք, դարձեալ աքսորիվում
էին վարչութեան կարգադրու-
թեամբ:

Այստեղ Շակէնի սկսեց բացառել, թէ որքան վնասակարէին այդ միջոցները, որքան կորառարեր կերպով ազգումէին նրանք երիտասարդութեան բարոյականութեան վրա, զառնացնելով նրանց սրտերը բնողգէմ կառավարութեան։ Ծնմիտ, խելազար միջոցներին, սպանութեան չնարներին զիմող պատասնիները, Շակէնիի կարծիքով, երեսի չետեւեալ դաստղութիւն էին անում. «Անդ չետ վարդում են ազօրինի կերպով, մենք էլ ուրիշների չետ կը վարժենք ազօրինի կերպով»։

Դրանից յետոյ Ըակէնի առաջարկեց ազնւականութեանը,
Հիմնվելով օրէնքի 143 յօդուածի
IX Հասորի վրա, դիմել Արքին
Վեծութեանը Թագաւոր Կայ-
սրին ամենախոնարհ ինպիրով
վերականգնեցնել օրէնքի ոյժը,
որով ապահովում է իրաքան-
չիր ուսու քաղաքացու անձնա-
ւորութիւնը:

«Երեակայեցէք, պարոններ,
որքան մեծ ուրախութեամբ ամ-
րադջ Առուսաստանը կընդունի օ-
գուստավիառ Կայսրի Հրամանը,
եթի մենք ամենքս կրկին միջոց
կունենանք քննդունել մեր բնաւ-
նիքներում Փիդղիկապէս սպառ-
փած, բարոյապէս տանջիած Հա-
րիւրաւոր քաղաքացիներին»:

Այդ խօսքերով վերջացրեց
Կակենի իր ձառը և աղնաւակա-
նութիւնն ու ժողովին ներկայ

գտնված չանդիսականները վար-
հատրեցին առենաբանին ոգեոր-
շած ծափահարութիւններով:

որ վարչական աքտորանքը օրենքի
լրա հիմնված է, և ձեռնարկվե-
ալ օրենքի 143 յ. IX հ. մ.ջ
աղնաւականութեանը նորհված ի-
ւասունքով, ամենախոնարհ խրն-
դիրք մատոցանել՝ Կորին Կայ-
սերական Մեծութեանը, յայտնե-
ալ որ ուս քաղաքացու անձ-
նաւորութիւնը ապահովող օրեն-
քը խախտված է:

multibuffer

ԱԵՐԲԻՆ ՏԵՍԱԿԹԻՒՆ

ԵՇԱՐ ԵՎ ՀԱՅ ՄԱՐՈՒՆՔ ՀԱՅԱՑ ԽԵՂՋԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆԻՐ

ինչո՞վ պիտի զերջանայ „Առևաց խնդիրը“։ Պիսլաց ամառներին երկար ու բարակ, խռամանկ ու զգան հազարդակցութիւններով, թէ արա զմեռ ստանութք կախված է երաւու հակառակորդների ու բնակից։ Այս արցերութեան է բավարակվում այժմ՝ արելեկան խնդրին՝ օրական շարիքը, որը, զերաւալով, տեղ պիտի տայ մի ուրիշ շարիքն, այն է՝ „Հայոց խնդրին։“ Այս զերինը բնչ ընթացք պիտի առնի, երբ հերձը նորան համար, որպիսի միջոցներով պիտի իրագործի հայի պահանջը — ծածած է անյալութեան մասը։

Անի արդեօք Հայոսաներ այն միջոց-
երը, որպէս Չերնօգօրբան հասաւ իր նպա-
տակնեւ և որպէս աշխամ Յանձնառանք ձգում է
առանց իր ռազմը: Չերնօգօրբան և Յա-
նձնառանք անեն իրանց պետութիւնները,
որուք պիտի հոգս քաշեն իրանց երկրի բն-
ակերեսների վրա, որուք, աեղը եկած ժա-
մանակը, կորող են բռնպիլ եւրօպայի ո-
ւազ մի անիրաւ թշնամու գէմ և որուք,
երջապէս, եթէ հարկաւոր է, սուբներ

Մի քանի տարի սովորեց առաջ բօյցաւը

ցիք մի և նոյն պիճակի մէջն էին, որի
շառնջվում են մինչև այժմ՝ հայերը,
եղան արթուարուս մասնաւահան բարրա-
ներից անգիտ ութիւններ ու զազանու-
թիւններ... Խնչուս այնանդ էր, նոյնարկս
Հայաստանում՝ բանարարվում են կանայք
պիճորդներ, հագար մի տեսակ տանջա-
ց ու կոսորածի են զահ գառնում ծե-
րը, աղամարդիկ ու երեխայք, զիւղերը
կալուածքները կազուպում, եկեղեցիքը
անգիտում ու պղծիւմ... Հայաստանի կըս-
անքը եթէ աւել չէ, ոչ մի բանով էլ
ուսաւ չէ Բազարիայի անցեալ հականքից:
զարիայի հոծը լսեց Արքապան, արդեօք
ցաւասանին էլ կը լսի...

Մինչև երեխան չը լսյ, մայրը ծիծ չի
ոյ⁵, առամ է առանձր Արքեթի ուր է
ու միջոցը, որով կարողանար լսել Հայաս-
տանի լուցը Եւրոպայի հասարակութիւննե-
ց հենց մէկը: Որտեղից նա պիտի քայլի-
ուածութիւնն թիւրքաբնակ Հային գժըն-
ուի կեանքի պատ Ասենը, Նորա ոյս թէ
ո լրազրում ժամանակ առ ժամանակ երե-
խն են զալիս նամանիներ Հայաստանից, բայց
ո նամանիները կամ պատահական թղթա-
ցներիցն են, կամ յօրինած բերանից բե-
րան անցնող համբաւներից, կամ որո նրա
անուանու նամանից, և, անուան առան-

զիսպատաճներում բանաստեղծութիւնը
ելի մեծ տեղ ունի, քան թէ իրազու-
հութը Հմատ ընթիրոցը միշտ խելամուռ
պինում այսպիսի նամակներին և գնահա-
մում է նույն յատկութեանց համեմատ:
որ բաւական չէ զիրջին ժամանակներում
անը սպառութիւն են տակ երբեմնապէս
ո լրազիրներից ուսւ լրազիրների համար
քանի առաջ թարգմանութիւններ անելի
ոց այդ թարգմանութիւնները շատ ան-
ման անզգոյց կերպով են կատարվում Յայց
որու համար, բաւական է մոտարել,
քծեալ „Մեզուից“, „Գօլօս“ քմեջ թարգ-
ման մօտագրապէս հետեւայթ. Այսը
այի հայերը, ի մաս ալ ոգ ծառ-
ու կ թան ապար հազ քիւր զերի
արձակու մնա երի մաս սին, կ արո-
ցան իր ժամանակին փախչել ի
ազատ զեր պարսիկ կ ին փախչել
սորին երի կ ըստ զիւր կ ի զա-
կրոգ է պարզել, թէ այսպիսի առցե-
րին զագափար տիստ կառակ մի առա

Հային վրա: Դրան կասեն արջային ծառ
ութիւն: Այսպիսի ազգին ընկերություն ստու-
յուարերի վրա են հիմնվում այն մի քա-
ռաւաջնորդող յօդուածները, որոնք ծա-
մ են հայ ազգի վերաբերութեամբ
ոց խոնդրի համար ոյսովիսի պրօպօզան-
ու, եթէ կարելի է այս անուանը տալ նո-
մ, միայն վեստ կարող է տար:

տար ազգի լրազիթների համար ոյժ
նոռու չէ ուղարկել Հայաստանի իրավունք
ական թղթակիցներին, որոնք հաշված
անուն ունենացին իրանց զբականու-
ման մէջ և յայտնի լինելին ընկերուց
արակութեանը։ Այսպիսի թղթակիցներ
ազգութեանը կարծինայ, բայցի սր-
ճների տողափարձից, ամսական մինչ
ու բուրդ ճանապարհորդ ու իժեան կարիք
ի համար։ Այս ծախքը չի անի ոչ պա-
տրամատիւն, երբ օրական թնաքերու-
աստանը չէ և իր լրազիթը, չետաքը
լինելու համար, ոյլ նիւթեր է պա-
շտամունք ուրիշ բան է, երբ զրոյդ սու-
լրազիթց միայն իր տողափարձը, ոյլ
անական ամեն մի լրազիթ մեծ ուրախու-
ամբ բաց կանէր իր էջները նորո զբա-
համար Ահա ստար պարքեական մ-
ի բանած զիրքը հայոց խնդրի վերա-
պատճեամբ

Բ) Զը նայելով վերոյիշեալ պայմաններին, ժը-
խական դպրոցներից ներփառման դպրոցամ մը-
տած աշակերտաները առելի զարգացած և առելի
յառաջազիւ են, քան իրանց պատրաստական-
ներից մասնիկը. այս բանը հաստատված է
թէ՝ դպրոցի ցանցակների պիտակագրական թուե-
րով և թէ նոյն իսկ դպրոցի ուսուցիչների միա-
ձայն վկայութիւններով ուսուցչական ժառանգե-
րամ Այս երեսով ինքն ըստ ինքնան վկայ է
ծխական զարգացի ուսուցիչների գործունելու-
թեան, որոնց մասին հրապարակաւ. ոև քար զցեց
այ տեսաւու:

3) Հիմա քանիկայի կը լինի խմանող թէ որ-
քան ժամական դպրոցներ ունենք մնաց (տպացոց)
թիվինում, և Բնագիտ և ան վարձառութեան նրանց
իրանց ուսուցիչներին, համայնքակազմ Ներքութեան
դպրոցի պարագասափաններին նետո Հառլարութեան
կայ հնանեալ ազացոց զպրոցները. 1) Խըմբեան
զպրոցը ուսուցիչներին, 2) ուսուց կարապեան,
500 բարը ուսուցիչներին, 3) ուսուց կարապեան,
4) Համբորեցոց, 5) Պորաբայի ուսուց Կէնըրպայ,
5) Լուսաբայայ, — Արդին չորս զպրոցները
առքենան միջին թափ կարող են վարձառութեան
100—120 ը. *), այնուհեան 6) Գուգուրթու ար-

۱۵) هـ. مکانیزم گردشگری که این دستگاه را
که در پیش از آن مذکور شد می‌نماید، در اینجا
آنچه از آن مذکور شد چنانچه این است که این دستگاه
که در پیش از آن مذکور شد می‌نماید، در اینجا
آنچه از آن مذکور شد چنانچه این است که این دستگاه

այսոց զպրոցը առը Աստուածածնայ եկեղեցւոյ
առթաւմ տարեկան 150 ր. վարձատրութեամբ, 7) գումիոյ Նորարաց Միքայելան զպրոցը երկու
տասնամասն, տարեկան խրաբանցիր զատասան
առաջ 350 ր. վարձատրութիւն, 8) Զգրաւէնի
ոպայոց զպրոցը տարեկան 600 ր. վարձով (այն
ու այս տարին միայն) և 9) առը Կեչորդայ կա-
ռայիին եկեղեցւոյ ապայոց զպրոցը երկու զա-
տասան համար տարեկան 1200 ր., կամ իւրա-
մանցիր զատասան համար 600 ր., ուրեմն ընդ-
ամենը 9 զպրոց, 11 զատասանով տարին է

զգում ենք այն գմբարութիւնները, ման-
դարժական զիստինը և փառաւութիւնը,
պիտի ունենան պատրաստականների ուսու-
ները: Այս կետից հայելով մնաք ոչ թէ 800
այլ մինչև 1200 ր. եռ քիչ ենք համարում
որրական ուսուցիչներին: բայց մի և նոյն
մանակ համեմատելով Ներսիստուն զգործից
պարաւականների ուսմիկը ծխախտների հետ,
կարելի ուրանաւ այն պարզ ճշմարտութիւնը,
800 բարձրով աւելի կարելի է լու ուսուցիչ
ներ: բայց ոդորմելի 100, 150, 300, կառ

ծննդը՝ Աշխարհի այլ է պարագակի, որ մեր
ազգանահերթ անքարքեկարդ են, որին նիւթառքի
ու բարքելու համար շատ այժմեր և աշխատանք է
ընկառող, այլ աւելի այն է զարսանացի, որ
տեսաւը զբաղեցրել է 12 հոգարաձևներին,
ուստի ցիշներին և 3 վերակացնակերին, մասնաւ
շ գրութիւն զանաբառնից 34,700 բուրլ նոր
մար, որ ընդունեն 6 աշակերտ պատաղբէ-
մա կանեն, պարզներ, որ բարձր աշխատացի-
նել 7—8 տարի առաջ, որին աւելի յատին